

Nyílt levél az Országos Egészségfejlesztési Intézet főigazgatójának az egészséget befolyásoló tényezőkre vonatkozó tájékoztatással kapcsolatos felelősségéről

Tisztelt Főigazgató Asszony!

E levél megírását az Országos Egészségfejlesztési Intézet (OEFI) és a Fridrich Ebert Alapítvány által 2010. november 30.-án, a Nemzeti Erőforrás Minisztériumban megrendezett „EGYENLŐBB ÉS EGÉSZSÉGESEBB TÁRSADALMAK” című konferencia résztvevőinek szétosztott fehér dobozok tartalma adott okot. A kis papírdobozokban felirattal ellátott téglalapocskák találhatók, amelyekből tornyot lehet összeállítani, amint azt előadása végén bemutatta. A feliratok, ahogyan azt elmagyarázta, az egészséget befolyásoló tényezőket jelölik. A zöld lapocskák a kedvező hatásokat, a pirosak az egészséget károsan befolyásoló tényezőket képviselik. A zöldek feliratai: „béke” „élelem” „fenntartható erőforrások” „jövedelem” „lakás” „oktatás” „stabil ökológiai rendszer” „társadalmi egyenlőség” „társadalmi igazságosság”. A piros lapok feliratai: „igazságszolgáltatás” „törvényhozás” „végrehajtás”. Mindegyik lapocska fehér hátoldalán zöld betűkkel írt szó olvasható: „egészség”. Sajnos sem a dobozon, sem a dobozban nem találtam tájékoztató szöveget, így az „egészség-torony” üzenetének megfejtéséhez csakis a feliratok és az Ön fenti magyarázata nyújthat támpontot.

A felsorolt kifejezéseket olvasva azonnal feltűnik, hogy azok a fogalmak hierarchikus rendszerének különböző szintjeiről lettek összeválogatva (pl. béke – élelem – oktatás). Ugyancsak sokkoló a piros lapon megjelenő „igazságszolgáltatás” és „törvényhozás” negatív értelmezése. Hogy a „végrehajtás” hogyan kerülhetett ide, az végképp érthetetlen. Az OEFI honlapján végül sikerült kinyomoznom, a zöld tényezők az 1986-ban kibocsátott Ottawai Egészségfejlesztési Charta magyar fordításában bukkannak fel.¹ A piros kifejezések forrását sajnos nem sikerült megtalálnom.

2008 végén az Egészségügyi Világszervezet „*Closing the gap in a generation*” dokumentuma az egészséget befolyásoló tényezőkről a következőképpen fogalmaz az OEFI magyar fordításában: „...egészséggel összefüggő esélyegyenlőtlenségek mögött a hatalom, jövedelem, árak és szolgáltatások egyenlőtlen globális illetve nemzeti eloszlása áll, illetve az emberek közvetlen, látható életkörülményeit – az egészségügyi ellátáshoz, iskolákhoz és oktatáshoz való hozzáférésüket, munka- és szabadidős körülményeiket, otthonukat, közösségüket, városukat vagy nagyvárosukat – és a boldog, egészséges életre való esélyeiket érintő, ezekből következő igazságtalanságok.”² Könnyen észrevehető, az eltelt több mint húsz év (!) jelentősen megváltoztatta az egészséget befolyásoló tényezőkről alkotott elképzelésünket, tudásunkat. Az „egészség-torony” azonban igazolja azt a tapasztalatot, hogy Magyarország évtizedekkel van elmaradva nem csak a lakosság egészsége tekintetében, de az egészségről meglévő ismeretek és tudás területén is...

¹ „Az egészség alapfeltételei és forrásai: béke, lakás, oktatás, élelem, jövedelem, stabil ökológiai rendszer, fenntartható erőforrások, társadalmi igazságosság és egyenlőség.” Az egészségfejlesztés alapelvei. Az egészségfejlesztés alapvető nemzetközi dokumentumai. Egészségfejlesztési módszertani füzetek kiadványsorozat. Országos Egészségfejlesztési Intézet, 2004. 11. o.; <http://www.oefi.hu/alapelvek.pdf>; elérve 2010-12-05.

² Számoljuk fel egy generáció alatt a szakadékot! Módszertani füzetek 11. 6.o.; <http://www.oefi.hu/modszert.htm> elérve: 2010-12-05.

Mivel a honlap szerint „az OEFI missziója: a lakosság egészségmagatartásának formálása, a népegészségügy területén az egészséggel kapcsolatos információk közvetítése”, nem túlzó az az elvárás, hogy az Ön által vezetett intézmény küldetését komolyan vegye, és időszerű, hiteles információt terjesszen, ne pedig elavult, zavaros üzeneteket. A helyzet különösen kiábrándító – és ebben az Ön intézményének felelőssége joggal felvethető –, mivel az egészségügyi rendszer jelenlegi átalakítását kísérő szakmai diskurzus is az egészség-egyenlőtlenséget még mindig csupán az ellátáshoz való hozzáférés egyenlőtlenségeként értelmezi, és kevésbé koncentrál a „egészséges” közpolitikák kialakításának lehetőségeire.

Úgy látszik, hogy az OEFI missziója szerinti szerepének nem tudott megfelelni, nem volt képes a korszerű népegészségügyi szemléletet átvenni és honosítani. Pedig ez a magyar lakosság évtizedek óta kirívóan rossz egészsége és az erőforrások szűkössége miatt alapvetően fontos lenne. A korszerű (nép)egészségügyi szemléletnek megfelelően olyan intézményrendszert kellene tehát működtetni Magyarországon, amely rendszeresen információt gyűjt a lakosság egészségéről, az azt meghatározó társadalmi-gazdasági tényezőkről, és ezekre vonatkozó intézkedések eredményességét értékelve, javaslatokkal támogatja a szakpolitikai döntéseket és bizonyítottan hatékony módszereket kínál az egészségfejlesztéshez. Most már ideje lenne levonni a következtetéseket...

Budapest, 2010. december 6.

Üdvözlettel:

Kaposvári Csilla

Vitrai József

az EgészségMonitor ügyvezetői